

TÜRKİYE'DE ÜCRETLER

Aydınlık Dergisi, 9 Şubat 1997

Yıldırım Koç

Türkiye'de güvenilir ücret verileri yoktur. DİE ve DPT tarafından yayınlanan verilerin sağlıklılığı tartışmalıdır. TİSK'in işgücü maliyeti istatistikleri, temsil niteliği olmayan çok küçük bir kitleyi kapsamaktadır. SSK'nın prime tabi günlük gelir verileri ise, taban ve tavan uygulamaları nedeniyle, ücret dizisi olarak kullanılamaz.

Bu koşullarda, iyi bilinen bazı işyerlerindeki ortalama günlük çıplak brüt ücretlerdeki gelişmenin incelenmesi, tüm işyerlerinin ortalamasını vermese bile, işçilerin davranışlarını açıklamak açısından önemli ipuçları oluşturmaktadır.

Karayolları Genel Müdürlüğü (TCK) işyerlerinde Türkiye YOL-İŞ Sendikası üyesi işçilerin ortalama günlük gerçek brüt çıplak ücretlerindeki gelişmeler bu amaçla kullanılabilir.

YOL-İŞ Federasyonu eski Genel Başkanı Halit Mısırlıoğlu, büyük bir uzakgörüşlülükle, 1980 yılı Ağustos ayı başlarında çok başarılı bir toplu iş sözleşmesi imzalamıştı. TCK işçileri, bu toplu iş sözleşmesi sayesinde, satınalma güçlerini darbeden sonraki iki yıllık dönemde koruyabildiler.

Ancak daha sonra bir gerileme süreci başladı. Bağıtlanan toplu iş sözleşmeleriyle alınan ücret zamları enflasyonun hep gerisinde kaldı. 1989 bahar eylemleri sırasında satınalma gücü, 1980 yılı Mart ayındakinin üçte biri düzeyine inmişti.

1989 toplu iş sözleşmeleri ile satınalma gücündeki düşüş eğilimi tersine çevrildi. 1991 toplu iş sözleşmeleri ise satınalma gücünü yaklaşık üç katına çıkardı. Bu eğilim, 1992, 1993 ve 1994 yıllarında da devam etti.

5 Nisan 1994 istikrar programının ücretlere yansımaları asıl 1995 yılından itibaren başladı. 1.3.1995-28.2.1997 dönemi toplu iş sözleşmesinde ücret artışlarının enflasyona bağlanamaması nedeniyle, gerçek ücretlerde bir düşüş başladı. İşçiler, 1994 Ağustos'una göre, satınalma güçlerinin yaklaşık yüzde 60'ını kaybettiler.

Bu düşüş günümüzde sürmektedir. Ancak 1996 yılı Aralık ayı sonu itibariyle ulaşılan düzey, 1980 Mart'ındaki çok başarılı toplu iş sözleşmesinin henüz üstündedir. 1989 yılının bahar eylemleri sırasındaki ücret düzeyinin ise hala yaklaşık üç katıdır.

Karayolları Genel Müdürlüğü İşyerlerinde Çalışan İşçilerin Ortalama Günlük Gerçek Brüt Çıplak Ücretleri (1980 Mart:100)

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996
Ocak	...	77	98	78	68	56	53	50	47	43	73	72	149	172	187	169	125
Şubat	...	76	93	78	66	55	52	49	45	38	70	68	141	165	176	160	120
Mart	100	128	96	85	82	69	63	59	50	68	88	185	199	228	231	178	134
Nisan	98	126	94	84	78	68	63	57	47	64	83	174	192	218	185	168	126
Mayıs	95	123	93	82	74	67	62	55	46	62	81	169	190	208	169	162	120
Haziran	93	118	91	81	70	67	60	55	45	61	79	164	189	205	167	159	117
Temmuz	91	116	91	80	69	66	59	54	45	59	80	161	187	195	164	155	115
Ağustos	91	114	92	80	67	65	59	54	43	57	78	155	180	190	161	149	110
Eylül	87	107	89	77	66	62	57	62	48	86	86	190	209	230	227	160	124
Ekim	83	105	86	74	63	58	53	59	45	80	81	178	195	215	207	148	116
Kasım	81	102	84	72	61	55	52	55	43	77	77	169	186	202	192	141	111
Aralık	80	101	82	70	59	55	51	50	42	76	76	162	181	195	180	136	107